EKOLOGICKÁ TRANSFORMACE :
" Jsme připraveni ? "

BAROMETR EKOLOGICKÉ TRANSFORMACE

ČESKÁ REPUBLIKA

VEOLIA ELABE

KLIMATICKÁ ZMĚNA

Jsme připraveni?

1951

První zpráva Mezinárodní unie pro ochranu **přírody o stavu životního prostředí.**

1972

Stockholmská konference, první **mezinárodní konference OSN o životním prostředí** a zahájení Summitů Země.

1978

U bretaňského pobřeží se potopil liberijský supertanker Amoco Cadiz a uniklo z něj 227 000 tun ropy. **Nejhorší únik ropy ve 20. století** otevřel cestu a stal se prvním soudním případem, který uspěl, pokud jde o znečištění ropou.

1985

Vědci objevili **ozónovou díru**. Do dnešního dne jediná klimatická záležitost, která se nezhoršila.

1987

Brundtlandova zpráva "Naše společná budoucnost" Světové komise pro životní prostředí a rozvoj (OSN) **definuje udržitelný rozvoj** jako "*model rozvoje, který uspokojuje potřeby současnosti, aniž by ohrožoval schopnost budoucích generací uspokojovat své potřeby*".

1990

První hodnotící zpráva IPCC (Mezivládní panel pro změnu klimatu)

1992

První Summit Země v Riu a podpis Agendy 21 více než 170 zeměmi, programu opatření, která mají vlády a instituce provádět na místní úrovni ve všech oblastech lidské činnosti.

1997

Kjótského protokolu o změně klimatu se **38 zemí zavázalo, že do 15 let sníží své emise** skleníkových plynů v průměru o 5,2 % ve srovnání s rokem 1990.

1997

Objevení odpadního víru v severním Pacifiku, nazývaného také 7. kontinent.

2007

Bývalý viceprezident Spojených států **Al Gore obdržel Nobelovu cenu míru** společně s IPCC poté, co upozornil na dramatické důsledky globálního oteplování, zejména v dokumentárním filmu "*Nepříjemná pravda*".

2015

Pařížská dohoda byla přijata na pařížské konferenci o klimatu (COP 21). Signatářské státy se v ní zavázaly, že do roku 2100 udrží nárůst globální teploty pod 2 °C, nebo dokonce pod 1,5 °C.

2019/2020

"Černé léto" v Austrálii: megapožáry zpustošily téměř 19 milionů hektarů vegetace a tisíce domů..

2021

Nejteplejší léto v Evropě podle evropské služby pro sledování klimatických změn Copernicus.

2021

Glasgowská konference o změně klimatu (COP26), která vyústila v "**Glasgowský pakt o klimatu**", a doplnila tak Pařížskou dohodu o významné pokroky týkající se odchodu od ropy a plynu a ambice 1,5 °C.

2022

Rekordní záplavy v Pákistánu po intenzivním suchu, od začátku monzunu zaplaveno 10 % země

PROČ BAROMETR EKOLOGICKÉ TRANSFORMACE?

Debata o ekologii vstoupila do nové fáze, která jen obtížně stojí na společných základech. Jestliže o rizicích pro planetu a celé lidstvo panuje shoda, o řešeních, jak náš dopad snížit, se stále málo diskutuje a rozdělují společnost.

Zprávy IPCC, klimatické strategie, Green New Deal, COP: návrhů na boj proti změně klimatu, ztrátě biologické rozmanitosti a znečištění je mnoho. Jejich přijetí a nasazení ve velkém měřítku však vyvolává zásadní otázku: **jsou změny potřebné k vedení "bitvy století" sociálně, ekonomicky a kulturně přijatelné pro lidská společenství?**

Tato otázka je jádrem Barometru ekologické transformace, který byl proveden na vzorku zahrnujícím **více než polovinu světové populace** na pěti kontinentech.

Cílem tohoto barometru je **konkretizovat veřejnou diskusi** prací na **řešeních** a pochopit **překážky anebo naopak páky**, které **umožní** rychlejší transformaci.

3 tematické osy

- Změna klimatu
- Znečištění a nedostatek zdrojů
- Ohrožení biologické rozmanitosti a potravinové bezpečnosti

Nový úhel pohledu: přijatelnost ekologických řešení

- Existují **psychologické, ekonomické nebo kulturní překážky** transformace?
- Jsme připraveni **nést nebo přijmout náklady ekologické transformace**?
- Jak daleko jsme připraveni zajít? Jak **radikální** by měla být **změna**?
- Jaké páky by mohly **zlepšit přijatelnost ekologických řešení**?
- Jak se světové veřejné mínění promítá do "**transformovaného světa**"?

Metodika

Výběr cílových zemí

Průzkum provedený ve **25 zemích** na **5 kontinentech**, kterého se zúčastnilo více než **25 000 osob** (přibližně **1 000 v každé zemi**). V **České republice** bylo dotazováno **1 005 osob**.
Země byly **vybrány** s ohledem na **jejich demografickou váhu, váhu z hlediska emisí skleníkových plynů a s cílem zajistit různorodost politické a kulturní ekologické historie.**
Celkově tyto země představují téměř 60 % světové populace a **68 % celosvětových emisí skleníkových plynů**.
Podrobnosti najdete na další straně.

Metoda sběru a data z terénního výzkumu

Průzkum provedený **online** od **24. srpna do 26. září 2022**. **V České republice průzkum probíhal od 25. srpna do 8. září 2022.**

Reprezentativnost vzorku

V každé z 25 zemí byl vybrán r**eprezentativní** vzorek **obyvatel starších 18 let**. Reprezentativnost byla zajištěna podle metody **kvótního výběru**, která byla použita pro následující proměnné: **pohlaví, věk, socioprofesní kategorie nebo příjem** (v závislosti na zemi) a **region bydliště**.

Výsledky "Světové mínění"

Pro vytvoření **výsledků "světového názoru" byla upřednostněna ekvivalence mezi zeměmi** (každá země se počítá za 1, bez vážení podle počtu obyvatel). Tato volba byla učiněna proto, aby se zajistilo zastoupení rozmanitosti zemí a zabránilo se tak tomu, že "světové mínění" bude pouze průměrem výsledků nejlidnatějších zemí (zejména Číny a Indie).

Frekvence barometru

Každých 18 měsíců (dlouhé období vývoje reprezentací, názorů a chování).

25 cílových zemí

				Počet respondentů	Poměr počtu obyvatel země vůči světové populaci	Podíl země na globálních emisích skleníkových plynů
			CELKEM	**25 111**	**59,4 %**	**67,7 %**
AFRIKA						
1		CIV	**Pobřeží slonoviny**	1 005	0,3 %	0,1 %
2		MAR	**Maroko**	1 030	0,5 %	0,2 %
3		NGA	**Nigérie**	1 000	2,6 %	0,7 %
AMERICA						
4		BRA	**Brazílie**	1 006	2,7 %	2,3 %
5		CHL	**Chile**	1 006	0,2 %	0,2 %
6		COL	**Kolumbie**	1 005	0,6 %	0,4 %
7		USA	**Spojené státy americké**	1 002	4,2 %	13,0 %
8		MEX	**Mexiko**	1 003	1,6 %	1,4 %
VÝCHODNÍ ASIE						
9		CHN	**Čína**	1 000	18,1 %	27,4 %
10		IND	**Indie**	1 002	17,5 %	7,3 %
11		IDN	**Indonésie**	1 000	3,5 %	2,2 %
12		JPN	**Japonsko**	1 004	1,6 %	2,5 %
EVROPA						
13		DEU	**Německo**	1 006	1,1 %	1,6 %
14		BEL	**Belgie**	1 008	0,1 %	0,2 %
15		ESP	**Španělsko**	1 000	0,6 %	0,7 %
16		FRA	**Francie**	1 001	0,8 %	0,9 %
17		FIN	**Finsko**	1 003	0,1 %	0,1 %
18		ITA	**Itálie**	1 002	0,8 %	0,8 %
19		NDL	**Nizozemsko**	1 002	0,2 %	0,4 %
20		POL	**Polsko**	1 000	0,5 %	0,8 %
21		CZE	**Česká republika**	1 005	0,1 %	0,3 %
22		GBR	**Spojené království**	1 003	0,9 %	1,0 %
BLÍZKÝ VÝCHOD						
23		SAU	**Saúdská Arábie**	1 002	0,4 %	1,6 %
24		ARE	**Spojené arabské emiráty**	1 011	0,1 %	0,5 %
OCEANIA						
25		AUS	**Austrálie**	1 005	0,3 %	1,3 %

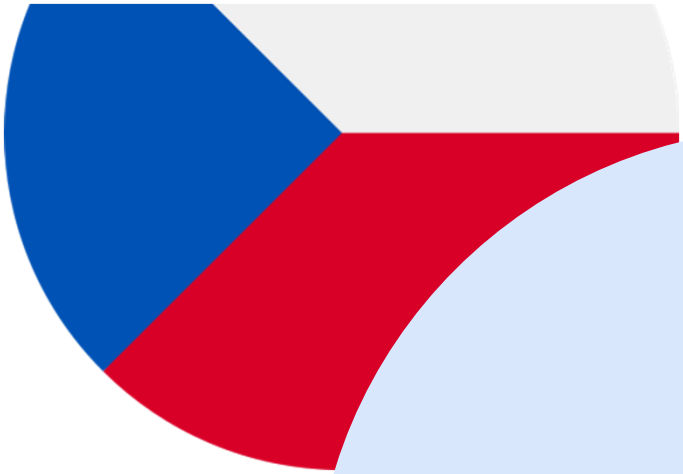

KLÍČOVÁ ZJIŠTĚNÍ

#EkologickáTransformaceBarometer
#Jsme připraveni?

1 Pocit zranitelnosti tváří v tvář ekologickým a klimatickým rizikům.

Pocit extrémní křehkosti nyní spojuje historicky nejkřehčí země (nízký HDP, přírodní katastrofy již zapsané v kolektivní paměti, dlouhodobá zkušenost s nedostatkem základních zdrojů, jako je voda atd.) **a rozvinuté země,** které se dlouhou dobu cítily "chráněné" svým hospodářským rozvojem a menší expozicí vůči důsledkům narušení klimatu a znečištění (dlouhodobá zdravotní politika, infrastruktura atd.).

65 % Čechů vyjadřuje **pocit ekologické a klimatické zranitelnosti:**
Česká republika se nachází v nízkém průměru 25 zemí a evropského kontinentu (výrazně se liší od zemí jižní Evropy s průměrným pocitem vystavení riziku o 17 až 22 bodů nižším než Španělsko a Itálie, ale také od Polska s rozdílem 13 bodů).

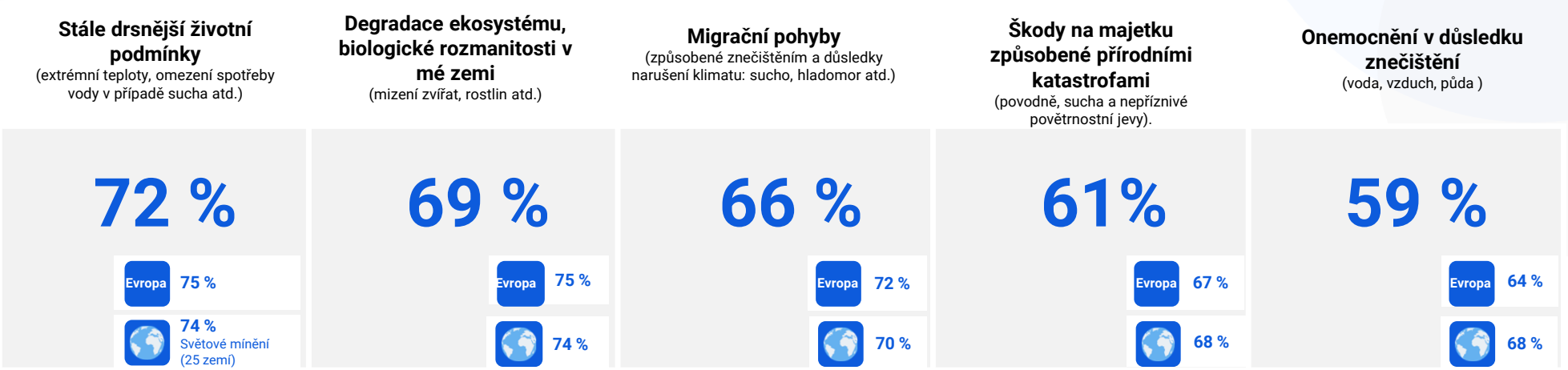

Otázka: Cítíte se osobně vystaveni rizikům spojeným s narušením klimatu a znečištěním (vody, ovzduší, půdy) a jste vůči nim zranitelní? Máte pocit, že je jim vystavena a je vůči nim zranitelná vaše země?

2 74 % Čechů je přesvědčeno, že dochází ke změně klimatu. A že hlavní příčinou je lidská činnost

Zpochybňování změny klimatu již není na pořadu dne. Stále častější zkušenosti s "nenormálními" jevy poskytly důkaz, po kterém někteří lidé volali, zatímco po několik desetiletí odmítali varování vědy : **90 %** Čechů je nyní **přesvědčeno, že probíhá klimatický rozvrat.**

O jeho **antropickém původu se na místní úrovni stále diskutuje: 16 % Čechů ho zpochybňuje** (10 % hájí teorii o striktně přírodním jevu a 6 % se odvolává na nemožnost určit příčinu.).

90 %

Čechů sdílí jistotu, že **KLIMATICKÝ ROZVRAT se v současné době děje**

Evropa 91 %

89 %

Otázka: Řekl byste vy osobně, že v současné době dochází na naší planetě k narušení klimatu?

74 % si myslí, že **NARUŠENÍ KLIMATU** je **antropogenního původu**

10 % **přírodní jev**

6 % **" to se nedá zjistit "**

10 % **" nic neobvyklého se neděje "**

Otázka: Myslíte si, že za narušení klimatu může lidská činnost, nebo ne?

74 %

Věřící ve změnu klimatu

Evropa 76 %

75 %

26 %

Klimatičtí skeptici

Evropa 24 %

25 %

3 Tváří v tvář "klimatické a ekologické zdi", obavy a ekologická úzkost se staly normou.

68 % jsou touto **situací znepokojeni, aniž by jim to bránilo v klidu** nebo v dlouhodobých plánech.

Evropa 63 %
59 %

20 % **mají obavy a strach o budoucnost.** až do té míry, že nemáte klid, nebo se dokonce vzdáte dlouhodobých projektů, jako je například pořízení dětí.

Česká úroveň ekologické úzkosti je srovnatelná s finskou, nižší než evropský i světový průměr a mnohem nižší než indická ekologická úzkost (58 %).

Evropa 27 %
30 %

10 % **" opravdu není čeho se obávat "**

Evropa 8 %
9 %

Otázka: Která věta nejlépe vystihuje vaše pocity, když přemýšlíte o narušení klimatu a stavu životního prostředí (znečištění, kvalita biologické rozmanitosti)?

4 Češi si nejsou jisti, zda jsou stále pány své klimatické budoucnosti, ale jsou přesvědčeni, že nečinnost bude dražší než akce

Jen necelé dvě pětiny Čechů jsou přesvědčeny, že klimatická a ekologická budoucnost je stále v našich rukou.

V České republice, stejně jako v mnoha evropských zemích (Francie, Belgie, Finsko a Německo), **převažují pochybnosti (51 %) a rezignace (10 %).** Zatímco v zemích jižní Evropy, Asie (s výjimkou Japonska), Afriky, Ameriky, Blízkého východu a Austrálie jsou obyvatelé většinou přesvědčeni, že klimatické změny můžeme ještě omezit a snížit znečištění.
I přes tento pesimismus je většina Čechů přesvědčena, že udělat něco bude stát méně než nedělat nic.

38 % si myslí, že **budoucnost je stále v našich rukou** Klimatickou změnu a znečištění můžeme stále omezit

Evropa 47 %
60 %

51 % mají **pochybnosti**

Evropa 42 %
30 %

10 % myslíte si, že je **příliš pozdě**

Evropa 11 %
8 %

Otázka: Myslíte si, že máme budoucnost stále ve svých rukou, že můžeme ještě omezit narušení klimatu a znečištění, nebo už je pozdě?

56 % jsou si jisti, že **náklady způsobené změnou klimatu a znečištěním budou důležitější než investice potřebné pro ekologickou transformaci.**

Evropa 62 %
67 %

Otázka: Odborníci tvrdí, že náklady způsobené škodami spojenými s narušením klimatu a znečištěním budou vyšší než investice potřebné pro ekologický přechod naší společnosti. Domníváte se vy osobně, že je tato skutečnost pravdivá, nebo nepravdivá?

5 Společné jednání za účelem snížení a inovace

Občané
61 %
EUR 64 % 66 %

Státy
55 %
EUR 63 % 60 %

Podniky
50 %
EUR 60 % 55 %

Místní úřady
43 %
EUR 54 % 58 %

Charitativní organizace, nevládní organizace
35 %
EUR 37 % 39 %

EU (pouze do států EU)
46 %
56 %

Otázka: Kdo podle vás musí jednat, aby ekologická transformace byla úspěšná?

53 % Myslí si, že musíme **ZMĚNIT svůj životní styl, žít úsporně.**

EUR 54 %
55 %

A

Zavést technologická řešení ke snížení klimatické změny.

26 % Myslí si, že **nejprve** musíme **ZAVÉST technologická řešení.**

EUR 23 %
23 %

20 % Myslí si, že **nejdříve** musíme **ZMĚNIT náš způsob života, žít úsporněji.**

EUR 22 %
21 %

Otázka: Obecně řečeno, když přemýšlíte o změnách, které je třeba provést, aby se omezilo narušení klimatu a znečištění, myslíte si, že v první řadě musíme...?

6 Potřeba živit nové představy

75 % Čechů má **problém představit si, jak by mohl vypadat každodenní život, kdybychom dosáhli ekologické transformace:** 33 % si ji vůbec nedokáže představit, 42 % má určité představy, ale považují je za velmi mlhavé.
Zejména proto, že **se málo nebo vůbec nediskutuje o řešeních, která mají být provedena (61 %).**

Česká republika patří spolu s Japonskem a Finskem mezi tři země světa, jejichž obyvatelé mají největší potíže s představou ekologické transformace.

75 %
je těžké si představit, jak by **každodenní život mohl vypadat, kdybychom dosáhli globální ekologické transformace.**

Evropa 68 %

60 %

42 %
mají určitou představu, ale stále velmi nejasnou.

33 %
nemají žádnou představu

24 % lze si snadno představit, jak by mohl vypadat **svět** a náš **každodenní** život po **ekologické transformaci.**

Evropa 31 %

39 %

61%

věří, že **NEMLUVÍME dostatečně o ŘEŠENÍCH, která je nutné ZAVÉST** ke zmírnění znečištění a změny klimatu.

Evropa 55 %

56 %

Otázka: Když slyšíte, že musíme změnit řadu věcí ve společnosti a v našem životním stylu, abychom omezili narušení klimatu a snížili znečištění, je pro vás snadné nebo obtížné představit si, jak by mohl vypadat každodenní život, kdybychom dosáhli ekologické transformace?

Otázka: Řekli byste, že se ve vaší zemi dostatečně nebo nedostatečně mluví o řešeních, která je třeba zavést (změna životního stylu, technologické inovace, regulace atd.), aby se zmírnilo znečištění a narušení klimatu a aby se přizpůsobilo jejich důsledkům?

7

Nakresli mi proměněný svět...

Pokud je představa každodenního života obtížná, Češi chtějí věřit, že ekologická transformace je synonymem "lepšího světa", ve kterém **budeme žít v lepším zdraví (74 %),** ve kterém budeme **spotřebovávat méně, ale lépe (69 %), budeme klidnější (62 %), šťastnější (62 %)** a **solidárnější (55 %)**.

Velmi malá většina si také myslí, že budeme mít lepší kupní sílu (44 % oproti 40 % horších).

Česká republika **není bez obav: 45 % Čechů si myslí, že budeme mít méně pohodlný život, a 46 % se obává frustrace z toho, že se budeme** muset vzdát některých zvyků.

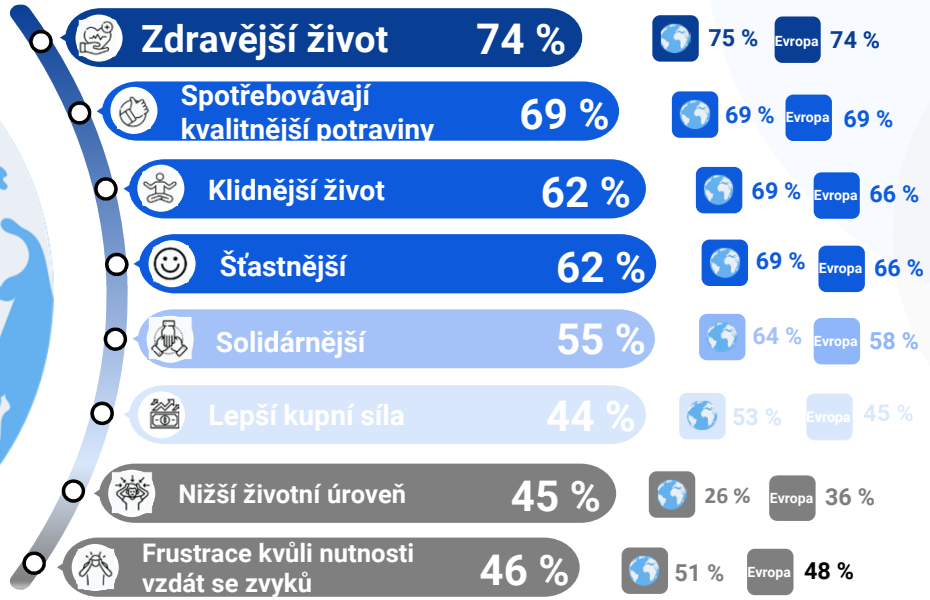

Otázka: Když si představíte svět, ve kterém bychom žili, kdybychom dosáhli ekologické transformace...?

8 Kudy se vydat?

Strach z následků nečinnosti je nyní výrazně **silnější než strach z nákladů na změnu: poměr předpokládaných zisků a ztrát je ve prospěch ekologické transformace.**
5 z 10 Čechů tvrdí, že **jsou ochotni akceptovat 75 % změn, které by ekologická řešení přinesla.**

Za předpokladu, že :

- **Je jisté, že řešení je skutečně užitečné a udržitelné.**
- Mají **záruku, že řešení nepředstavuje žádné zdravotní riziko** nebo že přispívá k ochraně nebo zlepšení zdraví a kvality života.
- **Ekonomické a kulturní náklady jsou únosné**: postupný vývoj a mírné dodatečné náklady.
- Aby bylo jisté, že řešení přispívá k **potravinové nebo energetické bezpečnosti České republiky.**

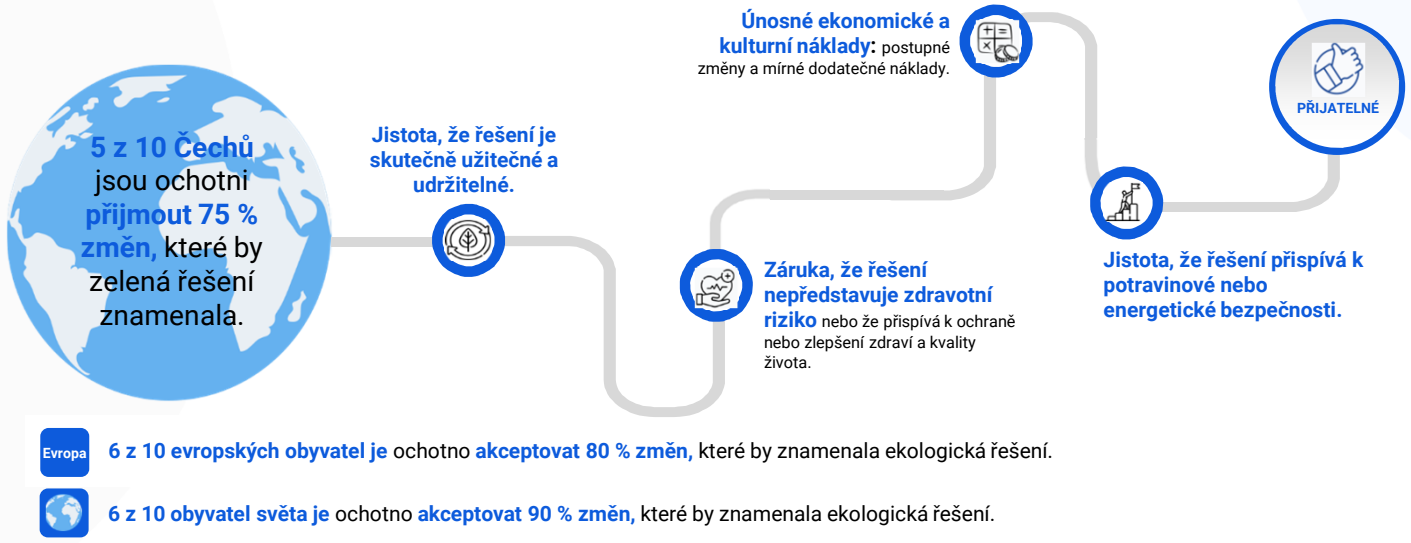

Evropa **6 z 10 evropských obyvatel je** ochotno **akceptovat 80 % změn,** které by znamenala ekologická řešení.

6 z 10 obyvatel světa je ochotno **akceptovat 90 % změn,** které by znamenala ekologická řešení.

Otázka: Co by vás mohlo přimět k větší ochotě přijmout změny v našem chování a způsobu života?

9

Nedostatek zdrojů a znečištění: jisté a bezprostřední riziko, žádoucí a již částečně "známá" řešení.

RIZIKA

72 % se domnívají, že riziko **nedostatku zdrojů je vážné a bezprostřední.** EUR 78 % | 77 %

69 % se domnívají, že riziko **znečištění zdrojů** a **dopadu na naše zdraví** je **vážné a bezprostřední.** EUR 74 % | 76 %

ŘEŠENÍ

Recyklace některých **plastových odpadů**	Recyklace některých druhů **elektrického** a **elektronického odpadu**	Recyklace **použitých elektrických baterií**	Ekologicky šetrné navrhování výrobků začleněním recyklovaných surovin **stejné kvality, jakou mají původní materiály,** do výrobního procesu.	Zlepšení úpravy vody **odstraněním mikropolutantů toxických produktů** přítomných v malém množství.	Čištění **kontaminované půdy** znečišťujícími látkami, jako jsou uhlovodíky nebo těžké kovy.	Snížení **znečištění vnitřního ovzduší**
VÍM 75 %	70 %	67 %	59 %	41 %	39 %	38 %
71 %	65 %	65 %	51 %	51 %	45 %	48 %
NEVÍM 24 %	28 %	31 %	39 %	57 %	59 %	60 %
27 %	33 %	33 %	47 %	47 %	52 %	50 %

PŘIJATELNOST

Více **třídit odpad**	Kupovat potraviny **balené** v **recyklovaných materiálech**	Kupovat výrobky každodenní potřeby **vyrobené** z **recyklovaných materiálů**	Nechat v oblasti, kde žijete, zřídit **průmyslové recyklační sklady, aby se recyklace prováděla na místě z místního odpadu.**	Koupit si auto nebo jiný dopravní prostředek **vyrobený** částečně **z recyklovaných materiálů.**	Zaplatit o něco víc za **recyklaci** svých každodenních výrobků.	Zaplatit o něco více za to, že vaše každodenní výrobky budou **vyrobeny** z **recyklovaných materiálů.**	Zaplatit o něco vyšší daň, aby byly veřejné budovy vybaveny detektory **kvality vnitřního ovzduší** a zařízeními pro kontrolu **znečištění ovzduší.**
82 %	79 %	74 %	66 %	65 %	54 %	51 %	43 %
82 %	80 %	78 %	76 %	75 %	63 %	63 %	61 %

PODMÍNKY

Trvanlivost řešení **44 %** 45 %

Únosné ekonomické náklady **43 %** 38 %

Žádné riziko pro naše zdraví **42 %** 47 %

10 Změna klimatu: reálné riziko, ale opatrný souhlas podmíněný zdravotními zárukami a prokázanou užitečností

RIZIKA

69 % věří, že riziko **KLIMATICKÉ ZMĚNY** je **vážné a bezprostřední.**

EUR 79 % | 79 %

ŘEŠENÍ

Výroba energie ze **spalování nerecyklovatelného odpadu a biomasy** (zemědělský odpad, uhynulá zvířata atd.).

VÍM **48 %** | 46 %

NEVÍM **51 %** | 52 %

Vybavení budov **"chytrými" nástroji pro** optimalizaci **spotřeby energie** (počítačové systémy, které měří spotřebu energie a teplotu a propojují je s topnými zařízeními).

41 % | 42 %

58 % | 56 %

Zachycování CO2 přímo v okamžiku, kdy je emitován průmyslem (předtím, než se dostane do ovzduší), a jeho přeměna na metan nebo vodík (chemickým procesem) - **paliva s nízkými emisemi skleníkových plynů.**

32 % | 33 %

66 % | 65 %

PŘIJATELNOST

Mít v blízkosti místa bydliště **čistírny odpadních vod**, aby se z **odpadu v oblasti vyráběla energie** (biomasa).

58 % | 68 %

Mít v blízkosti místa, kde žijete, **spalovny pro místní výrobu energie z odpadů z dané oblasti.**

49 % | 63 %

Zaplatit o něco více za **energii, abyste** vypouštěli **méně CO2 a aby byla "lokální"** (vyrobená v blízkosti vašeho bydliště).

45 % | 61 %

PODMÍNKY

Žádné riziko pro naše zdraví — **47 %** | 49 %

Trvanlivost řešení pro energetickou nezávislost — **43 %** | 43 %

Prokázání snížení emisí skleníkových plynů — **42 %** | 43 %

Únosné ekonomické náklady — **42 %** | 36 %

11 Ohrožení biologické rozmanitosti a potravinové bezpečnosti: reálné riziko, částečně přijatelná řešení, pokud existují solidní zdravotní záruky.

RIZIKA

62 % se domnívají, že riziko **nedostatku** a **nízké kvality potravin** je **vážné a bezprostřední.**

EUR 71 % | 74 %

ŘEŠENÍ

REUT

Využití **zpracovatelských** technologií k výrobě **vody pro zavlažování plodin, která** splňují hygienické normy, přímo z **odpadních vod.**	Rozvoj **městského zemědělství**	Využití **organického odpadu** a **kalů z čistíren odpadních vod k** výrobě **"organických" hnojiv nahrazujících "chemická" hnojiva.**	Krmení **ryb a hospodářských zvířat moučkou z larev much**
VÍM 52 % / 48 %	48 % / 55 %	44 % / 49 %	22 % / 27 %
NEVÍM 46 % / 50 %	50 % / 43 %	54 % / 49 %	77 % / 70 %

PŘIJATELNOST

Jíst potraviny ze **zemědělství využívajícího recyklovanou vodu**	Mýt nádobí a oblečení pomocí **recyklované vody**	Mýt **recyklovanou vodou**	Jíst potraviny ze **zemědělství využívajícího kaly z čistíren odpadních vod**	Jíst ryby nebo maso ze **zvířat krmených moučkou z larev much.**	Snížit **spotřebu masa**	Zaplatit o něco více za m3 vody za rozvoj **opětovného využití odpadních vod**	Pít vodu z **čistírny odpadních vod**
68 % / 69 %	66 % / 69 %	65 % / 66 %	61 % / 68 %	59 % / 60 %	52 % / 67 %	48 % / 59 %	47 % / 53 %

PODMÍNKY

Žádné riziko pro naše zdraví	**Trvanlivost řešení**	**Únosné ekonomické náklady**
55 % / 54 %	42 % / 43 %	40 % / 35 %

Česká republika - Klíčová zjištění

Věří ve změnu klimatu

74 % (75 %)

26 % (25 %)

Klimatičtí skeptici

Ekologická a klimatická zranitelnost

20 % (30 % / EUR 27 %)

cítit úzkost, vzdát se dlouhodobých projektů

68 % (59 % / EUR 63 %)

jsou znepokojeni situací

	EUR	
Životní podmínky budou stále tvrdší	72 %	75 %	74 %
Degradace ekosystému a biologické rozmanitosti	69 %	75 %	74 %
Migrační pohyby způsobené znečištěním a změnou klimatu	66 %	72 %	70 %
Hmotné škody způsobené přírodními katastrofami	61 %	67 %	68 %
Strach z onemocnění kvůli znečištění	59 %	64 %	68%

Konec světa, ale ne konec světa

51 % mají pochybnosti (30 % / EUR 42 %)

38 % budoucnost je stále v našich rukou (60 % / EUR 47 %)

10 % Je příliš pozdě (8 % / EUR 11 %)

56 % (67% / EUR 62 %)

náklady způsobené změnou klimatu a znečištěním budou vyšší než investice potřebné pro ekologickou transformaci.

53 % (55 % / EUR 54 %)

musíme **ZMĚNIT svůj způsob života, žít úsporněji**

A

Zavést technologická řešení snižující dopady klimatické změny

Představa proměněného světa

75 %

je těžké si představit, jak by **každodenní život mohl vypadat, kdybychom dosáhli globální ekologické transformace.**

60% EUR 68 %

61 %

věří, že **NEMLUVÍME dostatečně** o nutných **ŘEŠENÍCH** ke zmírnění znečištění a klimatické změny.

56 % EUR 55 %

		EUR	
Lepší zdraví	74 %	74 %	75 %
Spotřebovat méně, ale lépe	69 %	69 %	69 %
Nižší životní úroveň	45 %	36 %	26 %
Frustrace z nutnosti vzdát se některých zvyků.	46 %	48 %	51 %

Přijatelnost

		EUR	
Více třídit odpad	82 %	85 %	82 %
Kupovat potraviny balené v recyklovaných materiálech	79 %	85 %	80 %
Kupovat výrobky každodenní potřeby vyrobené z recyklovaných materiálů	74 %	82 %	78 %
Jíst potraviny ze zemědělství, které využívá recyklovanou vodu přímo z vyčištěných odpadních vod.	68 %	73 %	69 %
Nechat v oblasti, kde žijete, zřídit místa pro průmyslovou recyklaci.	66 %	76 %	76 %
Mýt nádobí a oblečení recyklovanou vodou z čistírny odpadních vod.	66 %	72 %	69 %
Koupit si auto nebo jiný dopravní prostředek vyrobený částečně z recyklovaných materiálů.	65 %	77 %	75 %
Mýt recyklovanou vodou z čistírny odpadních vod	65 %	69 %	66 %
Jíst potraviny ze zemědělství využívajícího kaly z čistíren odpadních vod	61 %	71 %	68 %
Jíst ryby nebo maso zvířat krmených moučkou z larev much.	59 %	63 %	60 %
Mít čistírny odpadních vod v blízkosti vašeho bydliště.	58 %	68 %	68 %
Zaplatit o něco víc za recyklaci svých každodenních výrobků.	54 %	60 %	63 %
Snížit spotřebu masa	52 %	67 %	67 %
Zaplatit o něco více za to, že vaše každodenní výrobky budou vyrobeny z recyklovaných materiálů.	51 %	60 %	63 %
Mít spalovny v blízkosti vašeho bydliště	49 %	63 %	63 %
Zaplatit o něco více za m3 vody za rozvoj opětovného využití odpadní vody	48 %	56 %	59 %
Pít vodu z čistírny odpadních vod	47 %	53 %	53 %
Zaplatit o něco více za energii, abyste vypouštěli méně CO2 a aby byla "místní"	45 %	55 %	61 %
Zaplatit o něco vyšší daň, aby byly veřejné budovy vybaveny detektory kvality vnitřního ovzduší.	43 %	55 %	61 %

Podmínky

Ujistit se, že je řešení skutečně užitečné

Žádné zdravotní riziko

Ekonomické náklady jsou snesitelné

Potravinová a energetická nezávislost

DODATEK

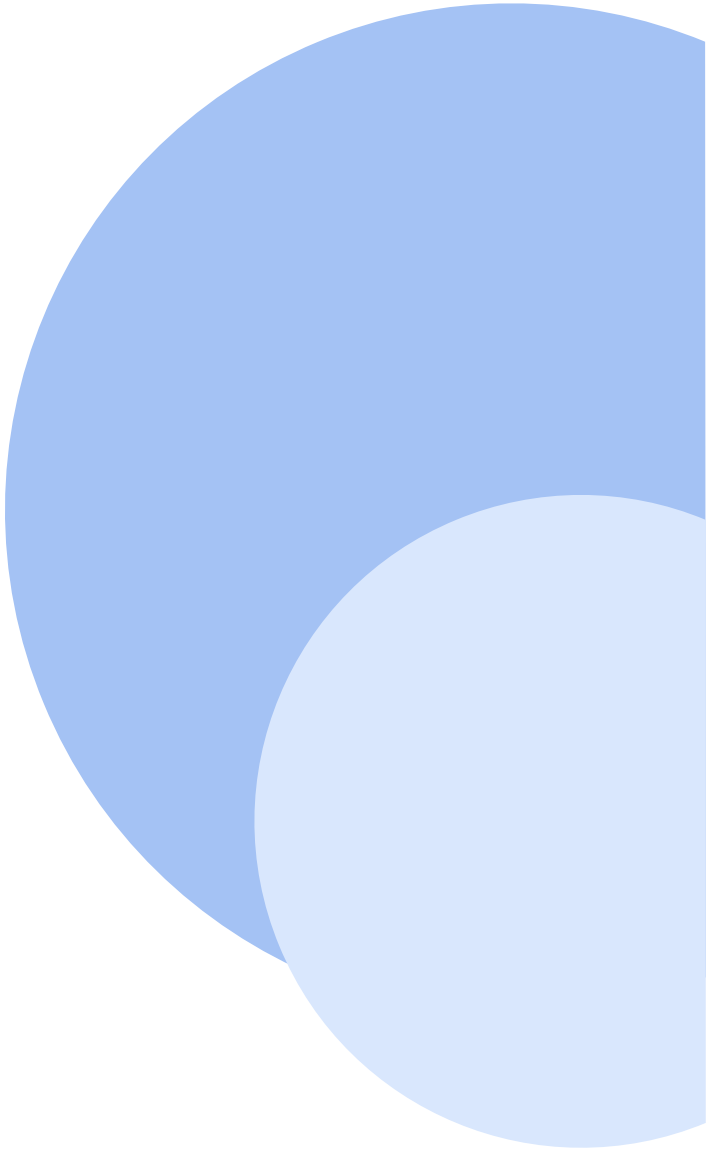

ČÁST A : DIAGNOSTIKA

Existence klimatické změny

Q1. Řekl byste vy osobně, že v současné době dochází na naší planetě ke klimatické změně?

1. Ano, v současné době dochází ke klimatické změně
2. Ne, nic neobvyklého se neděje

Odpovědnost člověka za klimatickou změnu

Q2. Myslíte si, že za klimatickou změnu může lidská činnost, nebo ne?

1. Ano, změna je způsobena především lidskou činností.
2. Ne, změna je způsobena především přírodními jevy.
3. Není možné zjistit.

Obavy z důsledků klimatické změny

Q3. Když se zamyslíte nad riziky spojenými s klimatickou změnou a znečištěním (vody, ovzduší, půdy), myslíte si, že...

Stupnice od 0 do 10

- **cítíte se vůči nim osobně vystaveni a zranitelní?**

*0 znamená, že se domníváte, že **neexistuje žádné riziko,** že nejste vůbec vystaveni riziku. **10 znamená, že se cítíte být** těmto rizikům **velmi vystaveni a zranitelní.** Čísla mezi nimi můžete použít k upřesnění své odpovědi.*

1. Riziko onemocnění v důsledku znečištění (vody, ovzduší, půdy).
2. Riziko škod na majetku způsobených přírodními katastrofami (dopad povodní, sucha a nepříznivých povětrnostních jevů na budovy a infrastrukturu, jako jsou silnice, plynové a elektrické sítě, zásobování vodou atd.).
3. Riziko stále drsnějších životních podmínek (extrémní teploty, omezení spotřeby vody pro určité účely v případě sucha, vymizení nebo pokles kvality některých potravin atd.).

- **cítíte, že vaše země je vůči nim vystavena a zranitelná?**

*0 znamená, že se domníváte, že **neexistuje žádné riziko a že vaše země nebude tímto** rizikem **ovlivněna. 10 znamená, že se domníváte, že je vaše země tomuto** riziku **velmi vystavena a zranitelná.** Čísla mezi nimi můžete použít k upřesnění své odpovědi.*

1. Degradace ekosystému, biodiverzity v mé zemi (mizení zvířat, flóry atd.).
2. Migrační pohyby způsobené znečištěním (vody, ovzduší, půdy) a důsledky klimatické změny (sucho, hladomor, stoupající hladina moře atd.).

Ekologická úzkost

Q4. Když se zamyslíte nad klimatickou změnou a situací v oblasti životního prostředí (znečištění, kvalita biologické rozmanitosti), která věta nejlépe vystihuje vaše pocity?

1. Máte **obavy a úzkost z budoucnosti,** často o ní přemýšlíte a brání vám to být v klidu, nebo vás to dokonce přimělo vzdát se dlouhodobých plánů (mít děti atd.).
2. Jste **znepokojeni situací, ale to vám nebrání v tom, abyste byli klidní** nebo si dělali dlouhodobé plány.
3. Situace vás **nijak zvlášť neznepokojuje,** opravdu se není čeho obávat.

Klimatická a ekologická budoucnost v našich rukou

Q5. A myslíte si, že máme budoucnost stále ve svých rukou, že můžeme ještě omezit klimatickou změnu a znečištění, nebo už je pozdě?

1. Ano, jsem si jistý, že máme budoucnost stále ve svých rukou.
2. Nejsem si jistý.
3. Ne, je příliš pozdě, svou budoucnost už nemáme ve svých rukou.

Hodnocení akce/reakce ve srovnání s problémem

Q6. Řekli byste, že opatření a změny provedené ve vaší zemi odpovídají rizikům a výzvám spojeným s klimatickou změnou a znečištěním?

1. Ano, určitě
2. Ano, do jisté míry
3. Ne, ve skutečnosti ne
4. Ne, vůbec ne

Aktéři

Q7. Kdo podle vás musí přijmout opatření pro úspěch ekologické transformace?

Povoleno více odpovědí

1. Podniky
2. Státy
3. Místní úřady (město, kraj, region)
4. Charitativní a nevládní organizace
5. Občané
6. Evropská unie *(pouze pro země EU)*

Veřejná debata o řešeních

Q8. Řekli byste, že se ve vaší zemi dostatečně nebo nedostatečně mluví o řešeních, která je třeba zavést (změna životního stylu, technologické inovace, regulace atd.), aby se zmírnilo znečištění a změna klimatu a aby se člověk přizpůsobil jejich důsledkům?

1. Ano, mluví se o tom dost
2. Ne, nemluví se o tom dostatečně

Úloha technologie

Q9. Obecně řečeno, když přemýšlíte o změnách, které je třeba provést, aby se omezila změna klimatu a znečištění, myslíte si, že je třeba především...?

1. Výrazně **snížit spotřebu,** žít **úsporněji** (energie, potraviny, doprava atd.).
2. Zavádět a vymýšlet **technologie,** které **kompenzují** a **snižují** důsledky znečištění a změny klimatu.
3. **Obojí současně**: zásadně změnit náš způsob života a žít úsporněji a **zároveň zavést** technologie, které kompenzují a snižují důsledky znečištění a změny klimatu.

Náklady na klimatická a ekologická opatření/nečinnost

Q10. Odborníci tvrdí, že náklady způsobené škodami spojenými se změnou klimatu a znečištěním budou vyšší než investice potřebné pro ekologický přechod naší společnosti.

Domníváte se vy osobně, že je tato skutečnost pravdivá, nebo nepravdivá?

1. Jsem si jistý, že je to pravda
2. Myslím, že je to pravda
3. Myslím, že je falešný
4. Jsem si jistý, že je falešná
5. Nevím, jestli je to pravda nebo lež.

ČÁST B: ŘEŠENÍ A PŘIJATELNOST

Mezivládní panel pro změnu klimatu (IPCC), orgán vytvořený Organizací spojených národů, který sdružuje téměř všechny země světa, nedávno zveřejnil zprávu, podle níž náš současný životní styl povede do roku 2100 ke zvýšení teploty o 3,5 až 5 °C. Aby se omezily negativní dopady globálního oteplování, měl by se nárůst teploty do roku 2030 omezit na 2 °C.

Schopnost představit si proměněný svět

Q11. Když slyšíte, že musíme změnit řadu věcí ve společnosti a v našem životním stylu, abychom omezili změnu klimatu a snížili znečištění, je pro vás snadné nebo obtížné představit si, jak by mohl vypadat každodenní život, kdybychom dosáhli ekologické transformace?

1. Ano, je **docela snadné si představit, jak** by mohl svět a náš každodenní život vypadat po ekologické transformaci.
2. Mám **mlhavou představu,** ale **stále** je to **velmi nejasné.**
3. Ne, **opravdu si nedokážu představit, jak** by mohl svět a náš každodenní život vypadat po ekologické transformaci.

JSTE OCHOTNI / ŘEŠENÍ A KONKRÉTNÍ ZMĚNY

Os 1 : Ohrožení biologické rozmanitosti a zabezpečení potravin

Obecné souvislosti

IPCC uvádí, že změna klimatu a její důsledky (vyčerpání půdy, sucho atd.) by mohly do roku 2100 způsobit, že až třetina současných potravinářských oblastí nebude vhodná k produkci potravin. To by zvýšilo počet lidí vystavených hladu, podvýživě a úmrtnosti související s potravinami v důsledku snížené dostupnosti potravin a jejich nutriční kvality. V některých oblastech by se také snížila nebo dokonce znemožnila možnost chovu hospodářských zvířat.

Vnímané riziko

Q12. Je pro vás toto riziko nedostatku potravin a nekvalitních potravin vážné a bezprostřední, nebo vzdálené či dokonce žádné?

Stupnice od 0 do 10

0 znamená, že se domníváte, že toto riziko neexistuje, zatímco 10 znamená, že toto riziko je vážné a bezprostřední. *Čísla mezi nimi můžete použít k upřesnění své odpovědi.*

Znalost řešení

Q13. Pro toto riziko již existuje řada řešení. Některá z těchto řešení nám umožňují chránit naše zdroje, jiná omezit náš dopad na životní prostředí. Jste si vědomi každého z následujících řešení?

Nebyl jsem si toho vědom, jsem velmi překvapen / Nebyl jsem si toho vědom, ale nejsem překvapen / Už jsem si toho byl vědom.

1. Využití **zpracovatelských technologií k** výrobě vody pro zavlažování plodin, která splňuje hygienické normy, přímo z **odpadních vod** (domácích, průmyslových a dešťových).
2. Využití **organického odpadu** (rostlinného a potravinářského) a kalů z čistíren odpadních vod k výrobě **"organických" hnojiv nahrazujících "chemická" hnojiva.**
3. Krmení **ryb a hospodářských zvířat moučkou z larev much (**namísto využívání zemědělské půdy k produkci krmiva pro zvířata).
4. Rozvoj **městského zemědělství** (produkce zeleniny, ovoce a dalších potravin ve městech; na střechách a ve vnitroblocích, ve sdílených zeleninových zahradách, na veřejných prostranstvích atd.).

Jste ochotni (na řešení)

Q14. Opětovné využívání odpadních vod může zahrnovat následující věci. Byli byste vy osobně ochotni...?

Stupnice od 0 do 10

0 znamená, že nejste vůbec ochotni udělat každou z těchto věcí, 10 znamená, že jste zcela ochotni. *Čísla mezi nimi můžete použít k doladění své odpovědi.*

1. Spotřeba pitné vody z čistíren odpadních vod
2. Mytí recyklovanou vodou z čistírny odpadních vod
3. Mytí nádobí a oblečení recyklovanou vodou z čistírny odpadních vod.
4. Konzumace potravin ze zemědělství, které využívá recyklovanou vodu přímo z vyčištěných odpadních vod.
5. Platit o něco více za m3 vody za účelem rozvoje opětovného využívání odpadních vod, aby se zachoval zdroj a zaručila jeho udržitelnost.

Jste ochotni (na řešení)

Q15. Změna metod výroby potravin by mohla zahrnovat následující věci. Byli byste vy osobně ochotni...?

Stupnice od 0 do 10

0 znamená, že nejste vůbec ochotni udělat každou z těchto věcí, 10 znamená, že jste zcela ochotni. *Čísla mezi nimi můžete použít k doladění své odpovědi.*

1. Konzumace potravina ze zemědělství, kde byla půda hnojena hnojivy z čistírenských kalů.
2. Konzumace ryba nebo masa zvířat krmených moučkou z larev much.
3. Snížení spotřeby masa

Podmínky přijatelnosti

Q16. Když se zamyslíte nad všemi těmito řešeními a důsledky, které mohou mít, jaké jsou pro vás nejdůležitější podmínky, abyste je mohli snáze přijmout*?*

1. Záruka, že nedojde k ohrožení mého zdraví.
2. Záruka, že to nestojí o moc víc
3. Pokud se náklady zvýší, aby byla finanční zátěž spravedlivě rozdělena mezi strany.
4. Aby mi bylo jasně ukázáno, jakým způsobem poskytuje udržitelné řešení rizik, kterým čelíme.
5. Že ke změně dochází postupně

ČÁST B: ŘEŠENÍ A PŘIJATELNOST

Os 2 : Klimatická změna
Obecné souvislosti
IPCC uvádí, že emise skleníkových plynů (včetně CO2), které jsou zodpovědné za globální oteplování, v posledních letech stále rostou. Aby se globální oteplování omezilo na 2 °C, je třeba tyto emise skleníkových plynů výrazně snížit. Mezi dopady na klima patří nárůst přírodních katastrof (povodně, sucha, požáry, vlny veder, cyklony), tání ledovců a zvyšování hladiny moří, což vede k nárůstu potravinové a vodní krize, zdravotních krizí, vymírání živočišných a rostlinných druhů atd.

Vnímané riziko
Q17. Je pro vás toto riziko změny klimatu vážné a bezprostřední, nebo vzdálené či dokonce žádné?
Stupnice od 0 do 10
0 znamená, že se domníváte, že toto riziko neexistuje, zatímco 10 znamená, že toto riziko je vážné a bezprostřední. *Čísla mezi nimi můžete použít k upřesnění své odpovědi.*

Znalost řešení
Q18. Již nyní existuje řada řešení, jak na toto riziko reagovat, zejména jak snížit emise CO2 z výroby energie. Jste si vědomi každého z následujících řešení?
Nebyl jsem si toho vědom, jsem velmi překvapen / Nebyl jsem si toho vědom, ale nejsem překvapen / Už jsem si toho byl vědom.

1. Výroba energie ze spalování nerecyklovatelného odpadu a biomasy (zemědělský odpad, uhynulá zvířata atd.).
2. Vybavení budov "chytrými" nástroji pro optimalizaci spotřeby energie (počítačové systémy, které měří spotřebu energie a teplotu a propojují je s topnými zařízeními).
3. zachycování CO2 přímo v okamžiku, kdy je emitován průmyslem (předtím, než se dostane do ovzduší), a jeho přeměna na metan nebo vodík (chemickým procesem) - paliva s nízkými emisemi skleníkových plynů.

Jste ochotni (na řešení)
Q19. Zavedení těchto řešení by mohlo zahrnovat následující věci. Byli byste vy osobně ochotni...?
Stupnice od 0 do 10
0 znamená, že nejste vůbec ochotni udělat každou z těchto věcí, 10 znamená, že jste zcela ochotni. *Čísla mezi nimi můžete použít k doladění své odpovědi.*

1. mít v blízkosti místa, kde žijete, spalovny pro místní výrobu energie z odpadů z dané oblasti.
2. mít v blízkosti místa bydliště čistírny odpadních vod, aby se z odpadu v oblasti vyráběla energie (biomasa).
3. Zaplaťte o něco více za energii, abyste vypouštěli méně CO2 a aby byla "lokální" (vyrobená v blízkosti vašeho bydliště).

Podmínky přijatelnosti
Q20. Když se zamyslíte nad všemi těmito řešeními a důsledky, které mohou mít, jaké jsou pro vás nejdůležitější podmínky, abyste je mohli snáze přijmout?

1. že je zaručeno, že nedojde k ohrožení mého zdraví.
2. Že to nestojí o moc víc
3. Pokud se náklady zvýší, aby byla finanční zátěž spravedlivě rozdělena mezi strany.
4. že se mi jasně ukázalo, že je to udržitelné řešení pro energetickou nezávislost mé země.
5. že je jasně prokázáno, že sníží emise skleníkových plynů.

Os 3 : Zdroje (nedostatek a znečištění)
Obecné souvislosti
Den ekologického dluhu (datum, kdy lidstvo údajně spotřebovalo všechny zdroje, které je planeta schopna obnovit za jeden rok) přichází každým rokem stále dříve (loni to bylo 29. července). Podle vědců navíc znečištění přírodních zdrojů (vzduchu, vody, půdy) způsobuje každoročně smrt 9 milionů lidí, což je třikrát více než malárie, tuberkulóza a AIDS.

Vnímané riziko
Q21. Je pro vás toto riziko nedostatku a vyčerpání zdrojů (nedostatek pitné vody, zdravé půdy pro zemědělství atd.) vážné a bezprostřední, nebo vzdálené či dokonce žádné?
Stupnice od 0 do 10
0 znamená, že se domníváte, že toto riziko neexistuje, zatímco 10 znamená, že toto riziko je vážné a bezprostřední. *Čísla mezi nimi můžete použít k upřesnění své odpovědi.*

Q22. Je pro vás toto riziko znečištění zdrojů (vody, ovzduší, půdy) a přímého dopadu na vaše zdraví vážné a bezprostřední, nebo vzdálené či dokonce žádné?
Stupnice od 0 do 10
0 znamená, že se domníváte, že toto riziko neexistuje, zatímco 10 znamená, že toto riziko je vážné a bezprostřední. *Čísla mezi nimi můžete použít k upřesnění své odpovědi.*

Znalost řešení
Q23. V současné době již existuje řada řešení, jak tomuto riziku čelit. Pro některé je to otázka oběhového hospodářství: recyklace materiálu, aby se zabránilo jeho další těžbě; pro jiné je to otázka čištění přírodních zdrojů (vody, vzduchu, půdy). Znáte každé z následujících řešení?
Nebyl jsem si toho vědom, jsem velmi překvapen / Nebyl jsem si toho vědom, ale nejsem překvapen / Už jsem si toho byl vědom.

1. recyklace některých plastových odpadů (některé obaly, hračky, PVC atd.).
2. Recyklace některých elektrických a elektronických odpadů
3. Recyklace použitých elektrických baterií
4. Ekologicky šetrné navrhování výrobků díky začlenění recyklovaných surovin stejné kvality jako prvotních materiálů do výrobního procesu.
5. Zlepšení čištění vody odstraněním mikropolutantů: toxických produktů, jako jsou pesticidy, herbicidy, výrobky pro domácnost, rozpouštědla, léky atd., které se vyskytují v malých množstvích.
6. čištění půdy kontaminované znečišťujícími látkami, jako jsou uhlovodíky nebo těžké kovy (olovo, rtuť, měď, zinek atd.).
7. Snížení znečištění vzduchu v místnostech (znečištěného výrobky v domácnosti, svíčkami, barvami, prachem, špatně udržovanými spotřebiči, lepidly atd.).

ČÁST B: ŘEŠENÍ A PŘIJATELNOST

Jste ochotni (na řešení)

Q24. Zavedení těchto řešení by mohlo zahrnovat následující věci. Byli byste osobně ochotni...?

Stupnice od 0 do 10

0 znamená, že nejste vůbec ochotni udělat každou z těchto věcí, 10 znamená, že jste zcela ochotni. *Čísla mezi nimi můžete použít k doladění své odpovědi.*

1. nakupovat výrobky denní potřeby (oblečení, domácí potřeby, obaly na potraviny atd.) vyrobené z recyklovaných materiálů.
2. Koupit si auto nebo jiný dopravní prostředek vyrobený částečně z recyklovaných materiálů.
3. Zaplatit o něco víc za recyklaci svých každodenních výrobků.
4. Zaplatit o něco více za to, že vaše každodenní výrobky budou vyrobeny z recyklovaných materiálů.
5. nechat v oblasti, kde žijete, zřídit průmyslové recyklační sklady, aby se recyklace prováděla na místě z místního odpadu.
6. platit o něco vyšší daně, aby veřejné budovy (školy, nemocnice atd.) byly vybaveny detektory kvality vnitřního ovzduší a zařízeními pro kontrolu znečištění ovzduší.
7. Více třídit odpad (více kategorií odpadu)
8. Kupovat potraviny balené v recyklovaných materiálech (recyklovaný papír nebo plast).

Podmínky přijatelnosti

Q25. Když se zamyslíte nad všemi těmito řešeními a důsledky, které mohou mít, jaké jsou pro vás nejdůležitější podmínky, abyste je mohli snáze přijmout?

1. Záruka, že nedojde k ohrožení mého zdraví.
2. Záruka, že to nestojí o moc víc
3. Pokud se náklady zvýší, aby byla finanční zátěž spravedlivě rozdělena mezi strany.
4. aby mi bylo jasně ukázáno, jakým způsobem poskytuje udržitelné řešení rizik, kterým čelíme.
5. Že změna probíhá postupně

Pákový efekt pro změnu

Q26. Co by vás mohlo přimět k větší ochotě přijmout změny v našem chování a způsobu života?

1. Strach z klimatické katastrofy
2. Skutečnost, že mohu rychle vidět pozitivní účinky změny svého chování.
3. Pocit, že jste součástí něčeho, kolektivního hnutí.
4. Strach z toho, že mě ostatní budou soudit, že mé chování postupně přestane odpovídat společenským normám.
5. Skutečnost, že mi tyto změny ukládají zákony nebo předpisy.
6. Skutečnost, že mi to ušetří peníze
7. Mít skutečný plán pro budoucnost společnosti, který mě oslovuje a motivuje.
8. Pokud to pomáhá chránit nebo zlepšovat mé zdraví a kvalitu mého života.
9. Pokud všichni ostatní změní své chování a postupy.
10. Pokud jsem si jistý, že je to opravdu užitečné
11. Skutečnost, že moje země stojí v čele ekologické transformace, být hrdý na to, že se moje země zapojila do ekologického procesu.
12. Skutečnost, že tyto změny přispívají k potravinové a energetické nezávislosti mé země (již nejsem závislý nebo méně závislý na jiných zemích).
13. Jiné, uveďte jaké:

Představa proměněného světa

Q27. Když si představíte svět, ve kterém bychom žili, kdybychom dosáhli ekologické transformace, podle vašeho názoru...?

1. Žili bychom **zdravěji** / Žili bychom **méně zdravě.**
2. Byli bychom **šťastnější** / Byli bychom **méně šťastní**
3. Měli bychom **vyšší životní úroveň** / Měli bychom **nižší životní úroveň**
4. **Nebyli bychom frustrovaní z toho,** že už nemůžeme dělat některé věci, které jsme dřív dělali / Byli bychom **frustrovaní z toho,** že už nemůžeme dělat některé věci, které jsme dřív dělali.
5. Společnost by byla **jednotnější** a **soudržnější** / Společnost by byla **rozdělenější** a **roztříštěnější.**
6. Celkově bychom spotřebovávali **méně, ale kvalitněji** / Celkově bychom spotřebovávali **více a více**, **aniž bychom skutečně zlepšili kvalitu.**
7. Měli bychom **lepší kupní sílu** / Měli bychom **menší kupní sílu**
8. **Méně** bychom **se obávali budoucnosti,** snáze bychom plánovali budoucnost / **Více** bychom **se obávali budoucnosti,** už bychom si nedělali dlouhodobé plány.